



**СВАТБЕН ТУРИЗЪМ – ПЕРСПЕКТИВНА ПАЗАРНА НИША В
ТУРИСТИЧЕСКИЯ БРАНШ НА БЪЛГАРИЯ
WEDDINGTOURISM – A PERSPECTIVE NICHE IN BULGARIAN
TOURISMINDUSTRY**

**Лиляна Икова, Красимир Александров, Йорданка Икова
Lilyana Ikova, Krasimir Aleksandrov, Yordanka Ikova**

E-mail: lilyikova@gmail.com; kva@dir.bg; jd.ikova@abv.bg

Abstract

The economic self-determination of Bulgaria is intertwined with the country's place in modern world economy. The development of tourism provides small countries like Bulgaria with the opportunity for a new kind of intensive progress, connected to the principles of sustainable development.

Tourism is a dynamic branch of the national economy. It undergoes constant changes in search of different experiences for tourists and ways for meeting consumer expectations. Tourism seeks out new alternatives in response to the demand for new cultural, natural, personal and genuine experiences. The different types of alternative tourism emerge mainly due to the establishment of specific interests in tourists. Alternative types of tourism provide the opportunity to satisfy the new recreational needs of tourists, and also have the potential to revive mountainous, rural and other under developed regions outside the established large resorts in the country. Wedding tourism offers a specialized tourism product with multiple characteristics and enriches the main tourist services provided by common tourism.

Bulgaria is blessed with unique capabilities to support wedding tourism. Ancient Bulgarian wedding rituals are highly ceremonial and ornate. Many traditions have been handed down from generation to generation and have been preserved in their pure form, which makes them appealing to tourists from around the world. Bulgaria can provide a variety of unique destinations for wedding tourism – the Bulgarian Black Sea coast, Bulgarian mountains and cultural-historical centres. Wedding tourism in this country is defined as a separate segment on the tourism market. It is being developed success fully by domestic entrepreneurs. It is one of the most promising lines for development in the field of tourism, providing the means to more easily and successfully manage the long-lasting economic crisis in Bulgaria.

Key words: wedding tourism, specialised tourist product, destinations for the realization of wedding tourism.

ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът е един от най-бързо развиващите се сектори в световната икономика. Той има потенциал за реализиране на икономически растеж, за създаване, запазване и разширяване на трудовата заетост, както и за развитие на периферните, селските и по-слабо развитите райони.

Развитието на туризма дава шансове на малки страни като България за интензивно развитие от нов тип, свързано с принципите на устойчивото развитие.

Туризмът е динамичен отрасъл на националната ни икономика, непрекъснато развиващ се в търсене на разнообразни изживявания и очаквания на туристите. Туризмът търси алтернативи, за да отговори на новите потребности от културни, природни, личностни и автентични изживявания. Различните форми на алтернативен туризъм възникват главно поради формирането на специфични интереси.

Алтернативните видове туризъм не само разкриват възможности за задоволяване на новите рекреационни потребности на туристите, но и притежават потенциала да съживят планинските, селските и други изостанали и слабо развити райони извън големите традиционни курорти в страната.

Целта на разработката е да разкрие и да анализира състоянието и перспективите за развитие на сватбения туризъм като перспективна пазарна ниша в туристическия бранш на България.

Обекти на изследване са реализирани дестинации на сватбен туризъм в България (Българско Черноморие, български планини и културно-исторически центрове и обекти).

ТУРИЗЪТ – ДИНАМИЧЕН ОТРАСЪЛ НА СВЕТОВНАТА ИКОНОМИКА

Туризмът е един от най-динамично развиващите се отрасли на XX век и началото на XXI век. Според Световната организация по туризъм този отрасъл се явява основен експортен отрасъл за 85% от страните членки на организацията. Туризмът се посочва като най-важен източник на валутни приходи за 38% от нейните страни членки.

Директният принос на сектора туризъм към световния брутен вътрешен продукт (БВП) е над 2 трилиона щатски долара за 2013 г. или 2,9%. За Европа този принос е в размер на 663,7 млрд. долара, т.е. 3,1%. Туризмът генерира приблизително същия БВП, който генерират секторите *образование* и *комуникации*, надхвърля двукратно този на *автомобилостроенето* и е с почти една трета по-висок от този на световната *химическа индустрия*, както и около половината на същия, генериран от световната *банкова индустрия* и *финансови услуги*.

Туризмът оказва положително въздействие върху икономическото развитие, като създаване на работни места, нарастване на инвестициите и доходите, създаване на възможности за развитие на средни и малки фирми, както и усъвършенстване на инфраструктурата. Европейският туризъм има водеща позиция в световния туризъм като основен генератор на международните туристически потоци. Европа привлича милиони туристи, което превръща туризма във водещ отрасъл в икономиките на повечето страни членки на ЕС.

ТУРИЗЪТ – ОТРАСЪЛ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

Развитието на туризма е един от шансовете на малки страни като България за участие в глобалните промени в света.

Туризмът е един от малкото отрасли, който в условията на продължаващата икономическа криза през периода 2010–2013 г. отбелязва нарастване както по количествени, така и по стойностни показатели. През 2010 г. неговият дял в БВП на България е 10,9%, докато през 2011 г. този дял нараства с 2%, след това темпът на нарастване намалява на 0,7% за 2012 г. и е само 0,2% за 2013 г. Прогнозите са през 2014 г. този дял да се запази на 13,8%, което е показател за забавяне на растежа.

АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ

Алтернативният туризъм е контрапункт на стандартния, масовия туризъм, като основен акцент е досегът с автентичната атмосфера, запазените традиции, със съхранената околна среда. Този вид туризъм предлага много повече от пасивното разглеждане на дадена забележителност, като прави туриста съпричастен и главно действащо лице.

България несъмнено е една невероятна страна, която разполага със забележителни туристически ресурси, както природни, така и антропогенни, което я прави много привлекателна дестинация за различни видове алтернативен туризъм, някои от които активно се практикуват.

СВАТБЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

Един нов и в голяма степен ексцентричен вид туризъм е сватбеният туризъм. Новобрачни двойки от цял свят са готови да пропътуват хиляди километри, за да си кажат заветното "да" по най-уникалния възможен начин. Това явление се обособява като отделен сегмент в туристическия пазар – ниша, която родните предприемачи улавят добре.

България с множеството си уникални обекти има реален шанс да бъде сред най-предпочитаните дестинации. За по-голямата част от туристите страната ни все още е екзотична дестинация. Брачният туризъм и пътуванията, свързани с него, са емоционални и със сигурност остават запазени в спомените на туристите със знак плюс. А това винаги означава постоянни гости и положителен PR за България.

РЕАЛИЗИРАНИ ОБЕКТИ НА СВАТБЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

Сватбен туризъм с дъх на море. Варна събира туристи от цял свят, за да сключат брак по най-ексцентричен начин. Повече от половината регистрирани бракове във Варна през 2012 г. са между чужденци от държави извън ЕС. Сред тях са младоженци от Канада, Индонезия, Бразилия, Русия, Израел и много други страни. Туроператори предлагат на сватбените туристи най-различни варианти за брачна церемония като сватба на борда на яхта или малък дирижабъл над морето, на дъното на Черно море във водолазни костюми, край потънал старинен кораб. Не са малко и двойките, сключващи брак на плажната ивица, непосредствено до плискащите се вълни.

В курорта *Албена* също развиват този нов сегмент от туристическите продукти – сватбен туризъм. Ръководството на комплекса планира ритуалът да е целогодишна оферта. Ритуалът е от традиционния до най-атрактивния и екзотичния като церемония на борда на малък самолет, обиколка с парашут, на конна база и други.

Дворецът в Балчик продължава да бъде предпочитано място за сключване на граждански брак в България. През 2013 г. 55 двойки са избрали Балчик за вричането си във вечна вяност. За сватбената церемония най-предпочитан е архитектурният парк *Двореца, Римската баня* или т.нар. *Нимфеум, Плаещата градина и цветните алеи на Ботаническата градина.*

Наред с практиката сватби на плажа в Бургас с откриването на възстановеното Морско казино младоженците си казват „да“ по много забавен и различен начин.

От началото на 2013 г. изнесени сватбени ритуали се извършват на остров Света Анастасия. Островът е изключително желан от влюбените за сключване на брак.

Несебър е град, вдъхновяващ двойки от различни градове и страни да си кажат „да“ заради романтиката, която излъчва. Есента е сезонът на сватбите. Това е моментът, в който силният туристически сезон е отминал, слънцето все още гали с топлината си земята, шумът от потока посетители на древния град е намалял и градът свети в есенно очарование .

Все по-често двойки българи, руснаци, англичани, арменци, унгарци, германци и други решават да направят своя ритуал, докато са на почивка по Българското Черноморие. Те водят и гостите си от чужбина и така България постепенно се превръща в предпочитана дестинация за сватбен туризъм.

Сватбен туризъм с дъх на история. Новобрачни двойки могат да се врекат във вяност във Велико Търново при паметника на Асеновци, както и на хълма Царевец с изключително пищен и запомнящ се ритуал. Първата римска сватба, вдигната в Никополис ад Иструм, е през септември 2012 г.

В Арбанаси наред с културно-историческия успешно се развива и сватбеният туризъм. Само за 2013 г. сключените бракове в Арбанаси са около 100. За да се врекат във вяност, тук пристигат младоженци от Франция, Италия, САЩ, Англия и Армения.

Златната църква в историко-археологическия резерват Велики Преслав е предпочитано място за сключване на брак. Сватбени ритуали има

и по други старини в резервата, сред които е Дворцовата базилика в централната част на двореца.

Община Видин организира изнесени сватбени ритуали в резервата Бабини Видини кули от 2006 г. Интересът към тях непрекъснато расте.

Много младоженци от Силистра и българи, живеещи в чужбина, избират за място на своя ритуал разкопките на патриаршеската базилика от X век и на вечния Дунав. Място, където историята нашепва своите тайни.

Сватбени церемонии в Античния театър в Пловдив. Целият комплекс Старинен Пловдив е притегателен за младоженците.

Природата, археологическите разкопки, селектираната колекция вина на комплекса в Старосел е притегателна за много двойки. Прави се възстановка на античен тракийски ритуал в избата на комплекса Старосел.

В Копривщица старите обичаи се възраждат. Венчавката преплита съвременните с автентичните ритуали на Българското Възраждане.

Сватбен туризъм с дъх на планина. Най-изобретателни в ритуалите се оказват в Родопа планина. Търси се паметното, уникалното, неповторимото.

Село Проглед през последните години е активно туристическо средище в община Чепеларе. Селото предлага екосватби на поляна. Общината притежава ливада за сватбените мероприятия.

Пампорово е все по-предпочитана дестинация за празнуване на сватбени тържества, които развиват и обогатяват туристическия бизнес. През лятото всяка събота и неделя в курорта се провеждат множество сватби.

Сватбен туризъм се развива и в известния архитектурен и фолклорен резерват в Родопите с. Широка лъка. Новобрачните обичайно празнуват събитието под звуците на кабагайди в местните ресторанти, предлагащи автентично регионално меню.

В духа на българската традиция, родопския бит и култура се подготвят и провеждат етносватби в Девишкия туристически комплекс.

Нестандартна сватба се предлага в уникалния природен феномен Ягодинската пещера, сватбарите се предвождат от гайдарка, а звукът от кабагайдата се носи вълшебно из цялото подземие.

Сватбен туризъм развиват и в град Сандански. С продукта „Римска сватба“ се изтъква древното наследство на града. Другият вид продукт, който се предлага, е „Пиринска сватба“, с ритуал, напълно издържан в духа на старите автентични български традиции.

Българските сватбени празници от древни времена са с богата обредност и пищност на ритуалите и затова са изключително привлекателни както за българските, така и за чуждестранните туристи.

ИЗВОДИ

1. В България успешно се развива нов туристически продукт – *сватбеният туризъм*. Страната ни предлага неограничени възможности за осъществяването на уникални, атрактивни и запомнящи се сватбени събития.

2. Развитието на сватбения туризъм подобрява съществено структурата и качеството на предлагането и допринася за конкурентоспособността на българския туристически продукт. Чрез тази форма на туризъм се създават предпоставки за интегриране на различни видове туризъм по отделните региони на страната.

4. Сватбеният туризъм е едно от перспективните направления за развитието на бранша като цяло. Свободна ниша, която ще позволи на туристическия бранш да се справи по-лесно с продължителната икономическа криза.

5. Тази туристическа ниша не може да се запълни сама. Необходими са обединените усилия на държавата, местната власт, туристическите и сватбените агенции, бизнеса и не на последно място на всеки отделен човек.

6. Сватбеният туризъм трябва да влезе в официалната стратегия на Българската асоциация за алтернативен туризъм (БААТ), да се изгради

национална концепция за популяризирането на този вид туризъм на всички световни и регионални туристически форуми.

LITERATURE

Wttc travel & tourism economic impact 2011–2014.
Statisticheski godishnik 2012 g., 2013 g., NSI, Sofia.
Statisticheski spravochnik 2014 g., NSI, Sofia.
Ministerstvo na ikonomikata i turizma; www.world.tourism.org.

*Рецензент – доц. д-р Стоян Маринов
ИУ – Варна, катедра „Икономика и организация на туризма”
E-mail: stfyam61@gmail.com*